

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติ และตัวแบบบุคคลจริง ที่มีต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิจิตรานพิทยา จำนวน 214 คน

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 83 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้บทบาทสมมติ จำนวน 27 คน กลุ่มตัวแบบบุคคลจริง จำนวน 29 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 27 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้นำเสนอต่อไปนี้

1. แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกลุ่มการทดลอง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กลุ่มทดลอง	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. กลุ่มที่ใช้					
บทบาทสมมติ	27	183.22	191.07	22.22	19.33
2. กลุ่มที่ใช้ตัวแบบ					
บุคคลจริง	29	182.66	189.90	13.28	15.09
3. กลุ่มควบคุม	27	174.78	175.89	28.70	25.70

2. แสดงผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของการพัฒนาความรับผิดชอบของกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของการพัฒนาความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองที่ได้จากกลุ่มที่ใช้บทบาทสมมติ กลุ่มที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริงและจากกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS _y	MS _y	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	2	1250.95	625.489	
ภายในกลุ่ม (w)	79	10681.14	135.20	4.63*
รวม	81	11932.09		

* $P < .05$ ($F_{2,79} = 3.07$)

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่าค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 4.63 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่า F ที่ได้จากตารางที่องค์แห่งความเป็นอิสระ (2,79) มีค่าเท่ากับ 3.07 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบโดยใช้บทบาทสมมติ ตัวแบบบุคคลจริง และกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่ได้รับตัวแบบที่เป็นกลุ่มที่ใช้บทบาทสมมติ และตัวแบบบุคคลจริงมีความรับผิดชอบดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบ

เมื่อพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วแต่ละกลุ่มมีพัฒนาความรับผิดชอบหลังการทดลองทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4

3. แสดงค่าการทดสอบความแตกต่างของการพัฒนาความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองแต่ละคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการพัฒนาความรับผิดชอบระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มทดลองที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริง กลุ่มทดลองที่ใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริงกับกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	บทบาทสมมติ	ตัวแบบบุคคลจริง	กลุ่มควบคุม
	188.84	188.09	180.07
บทบาทสมมติ	-	0.75	8.77*
ตัวแบบบุคคลจริง		-	8.02*
กลุ่มควบคุม			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่าคะแนนพัฒนาการด้านความรับผิดชอบเมื่อปรับตัวคะแนนพื้นฐานก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองที่ใช้ บทบาทสมมติกับกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริงกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนกลุ่มทดลองที่ใช้ บทบาทสมมติกับกลุ่มทดลองที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริงไม่แตกต่างกัน

4.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดลองใช้บทบาทสมมติ และตัวแบบบุคคลจริง เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า กลุ่มนักเรียนที่ใช้การเล่นบทบาทสมมติ กลุ่มตัวแบบบุคคลจริง และกลุ่มควบคุม มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้บทบาทสมมติ กลุ่มตัวแบบบุคคลจริง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) พบว่า การใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มควบคุมและการใช้ตัวแบบที่เป็นกลุ่มตัวแบบบุคคลจริงกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนการใช้บทบาทสมมติกับการใช้ตัวแบบที่เป็นกลุ่มตัวแบบบุคคลจริงปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน สรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมติ และตัวแบบบุคคลจริงสามารถพัฒนา

ความรับผิดชอบของนักเรียนได้เท่า ๆ กัน ผลการทดลองที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 2 กลุ่ม ตัวแบบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบุคคล ตรงกับที่เบนดราเขียนไว้ว่า ตัวแบบบุคคลจริงจะมี อิทธิพลต่อผู้สังเกตมากที่สุด จึงมีผลทำให้ความมีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของผู้ที่ได้รับอิทธิพล จากตัวแบบสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรัตน์ แก่นทอง (2529) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนของนักเรียน โรงเรียนสาธิตน้ำผึ้ง ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยบทบาทสมมติมีความรับผิดชอบต่อชุมชนดีกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่สอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และ ดุษฎี ทรัพย์ปรง (2529) ได้ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการสอนโดย บทบาทสมมติมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบต่อสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในที่นี้ยังพบว่าตรงกับงานวิจัยของ เฉลิม คำแก้ว (2530), บุญเดือน ปั่นแสง (2535), พวงทิพย์ ศิริเจริญ (2532), วไลพร จันทรศิริ (2530), สมชาย ตรีทิพศิริศิลป์ (2533), สุจิตรา บัวคำภา (2535) และ สุวริย์ สุขแสน (2534) ได้ยืนยันผลการวิจัยตรงกันสรุปได้ว่าการใช้ตัวแบบในกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ สามารถสร้างสรรค์ และพัฒนาพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เทพ พังงา (2534) การเรียนรู้จากการสังเกตการแสดงรูปแบบนับว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างได้อย่างรวดเร็ว ผลการวิจัย ครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าตัวแบบมีอิทธิพลทำให้ผู้สังเกตตัวแบบได้แนวคิดและการกระทำพฤติกรรมตาม ตัวแบบได้เมื่อผู้สังเกตตัวแบบได้รับรู้พฤติกรรมของตัวแบบแล้วบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตเห็นจากตัวแบบไว้ในความจำแล้วแปรสภาพสัญลักษณ์หรือสิ่งที่จำ ได้แล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ เมื่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้รับการเสริมแรงหรือทำให้ผู้สังเกตตัวแบบเกิดความพึงพอใจก็จะ ทำให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้นซ้ำอีก เนื่องจากผู้สังเกตตัวแบบเกิดความคาดหวังว่าหากตนกระทำ พฤติกรรมตามตัวแบบที่เป็นแบบที่ดีก็จะเกิดผลทางบวก และถ้าหากตนกระทำตามตัวแบบที่เป็นแบบ ที่ไม่ดีก็จะเกิดผลทางลบขึ้น ดังนั้นเมื่อกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ได้สัมผัสตัวแบบในแต่ละเงื่อนไขของ การทดลองแล้ว ก็จะเปรียบเทียบและประเมินผลจากการกระทำของตัวแบบว่า เมื่อตนกระทำ พฤติกรรมดังเช่นตัวแบบ ก็อาจจะได้รับผลเช่นเดียวกันจึงเป็นผลทำให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นดังปรากฏจากผลการวิจัย

ข้อสังเกตจากการทดลองครั้งนี้ โปรแกรมการทดลองการใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นโปรแกรมการทดลองจากแนวคิดที่ผสมผสานกันระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม, ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรม และทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบได้ตรงตามจุดประสงค์จากกระบวนการ

การทดลองผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลนอกเหนือไปจากการใช้แบบสอบถามวัดจริยธรรมด้านความ
 รับผิดชอบคือ การสังเกต ซักถามและการสัมภาษณ์ ทั้งจากตัวนักเรียนและคณาจารย์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
 กับเด็กนักเรียนทั้งระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง เพื่อพัฒนาการและการคงอยู่ของ
 พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับตัวแบบบทบาทสมมติและตัวแบบบุคคลจริง
 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา
 (2523) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่าวิธีการปลูกฝังจริยธรรมโดยใช้หลักจิตวิทยาการเรียนการสอนสมัยใหม่
 เข้าช่วยในกระบวนการเรียนการสอนโดยลดบทบาทและความสำคัญของครูลง แต่จะใช้วิธีการอื่น
 เข้ามาช่วยสนับสนุนเช่น การใช้กิจกรรมกลุ่ม การใช้ตัวแบบ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 การใช้การเสริมแรง ฯลฯ พรรณราย ทวีพระประภา (2529) เสนอแนวคิดไว้ว่าการใช้
 เทคนิคใดเทคนิคหนึ่งหรือหลาย ๆ เทคนิครวมกัน เช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง
 กิจกรรมกลุ่ม จึงจะสามารถสร้างประสบการณ์โดยตรงให้แก่ผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนค้นพบสิ่ง
 ต่าง ๆ ด้วยตนเองจนกระทั่งเกิดการเรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิด
 ความเจริญงอกงามทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและเจตคติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติและตัวแบบบุคคลจริงมีอิทธิพล
 ทำให้ผู้สังเกตตัวแบบกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบ ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อ
 อีกประการหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาบุคคลให้ได้ผลก็คือ การใช้บทบาทสมมติ และตัวแบบบุคคลจริง
 ปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่บุคคล หรือเยาวชนของชาติ ให้เขามีความรู้ความสามารถ
 เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นคนที่มีคุณภาพทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองสืบไป